

Handläggare: Elisabet Wannberg
Telefon: 08-508 315 61

Till
Kulturnämnden

KuN 2013-04-16
Nr 6

Remissvar rörande plansamråd om förslag till detaljplan för Trollhättan 29, 30, 31, 32 och 33, Skansen 25 mm (Gallerian - kvarteret) i stadsdelen Norrmalm S-Dp 2012-13546

Förslag till beslut

1. Kulturnämnden beslutar att avstyrka detaljplaneförslaget med hänvisning till att de negativa konsekvenserna för de kulturhistoriska värdena, stadsbilden, närmiljön och de enskilda byggnaderna blir alltför omfattande.
2. Kulturnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Sammanfattning

Detaljplaneförslaget innebär att hela kvarteret byggs på 3 våningar, länkbyggnader binder samman byggnaderna och gårdarna bebyggs delvis. Till- och påbyggnaderna omfattar inte bostäder utan görs för att skapa ytterligare kontorsyta och hotell. Själva Gallerian omgestaltas. Kvarterets höjning, i snitt med 10 meter, påverkar stadsbilden och stadens siluett påtagligt, särskilt i vyer från söder. Påverkan på närmiljön, Riksbanken och Brunkebergstorg, blir mycket stor och de enskilda byggnaderna förvanskas. Sammantaget blir de negativa konsekvenserna för de kulturhistoriska värdena alltför omfattande varför kulturförvaltningen avstyrker föreliggande detaljplaneförslag. Förvaltningen ser att förändringar kan ske men av betydligt mindre omfattning med t.ex. länkbyggnader och tillbyggnader på gårdarna.

Berit Svedberg
Kulturdirektör

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Underlag för beslut

Detaljplaneförslag 2012-13546 med planbeskrivning, Illustrationsbilaga 2013-02-05, Stadsbildsbeskrivning 2013-02-05, Antikvarisk förundersökning 2012-04-04, Nyréns. Samtliga handlingar finns på www.stockholm.se/detaljplaner.
Stadsmuseets inventeringar och klassificeringar.

UTLÅTANDE

Ärendet/Remissen

Stadsbyggnadskontoret har remitterat rubricerade ärende till stadsmuseet för svar senast 7 mars 2013. Remisstiden har förlängts i väntan på Kulturnämndens ställningstagande. Omedelbar justering.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsmuseets kulturmiljöenhet.

Bakgrund och syfte

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag som möjliggör tillbyggnad, ombyggnad och ändrad användning av Gallerian-kvarteret i City, fastigheterna Trollhättan 29, 30, 31, 32, 33 och Skansen 25. Tomträttsinnehavaren AMF Pensionsförsäkringar AB vill utöka byggnadsvolymer och skapa ytterligare kontorsyta samt hotell inom Swedbanks nuvarande huvudkontor. Bottenvåningarna mot gata skall utgöras av centrumverksamhet och befintlig handel i Gallerian ska kvarstå.

Planförslaget innebär att byggnaderna i kvarteret byggs på med 2-3 våningar. Gårdarna inom Trollhättan 31 och 30 bebyggs. Länkbyggnader föreslås mellan de enskilda byggnaderna. Mot Jakobsgatan föreslås en ny byggnad i tio våningar som binder samman Trollhättan 32 och 33.

Intentionen i planen är att kvarteret även fortsättningsvis skall bestå av fem individuella byggnader. Eftersom kvarteret kommer att bli synligt från flera vyer föreslås i förslaget ett uppbrutet taklandskap som anses vara viktigt för att minska påverkan på stadsbilden.

I illustrationerna till planen föreslås också delvis stora förändringar av byggnadernas gestaltning. Två byggnader får en helt ny fasadutformning,

Trollhättan 29 vid Hamngatan och Trollhättan 32 vid Jakobsgatan. I övrigt illustreras påbyggnaderna med helt avvikande formspråk från befintlig arkitektur. Trollhättan 33 får också förändringar och tillägg på gatufasaden.

Kulturhistoriskt värde

Kvarteret Trollhättan bestod före den genomgripande omdaning av City av fyra kvarter kring Norra Smedjegatan som förband Hamngatan och Jakobsgatan. Arkitektkontoret Malmqvist och Skoog fick på 1960-talet uppdraget av staden att planera det kommande storkvarterets gestaltning. Kvarteret som helhet har ett stort kulturhistoriskt värde som en del av Nedre Norrmalmsregleringen och den stora omvandlingen av City. Här finns samhällshistoriska värden, planhistoriska, arkitekturhistoriska och arkitektoniska värden. De enskilda byggnaderna har varierad kvalitet i gestaltningen men är mycket tidstypiska med plåt- och glasfasader och konstnärlig utsmyckning. Omdaning av City var närmast total men likväl fanns också en viss hänsyn till stadsbilden och ett förhållningssätt till den äldre bebyggelsen mot Jakobsgatan och Gustaf Adolfs torg, Gamla Stan och Slottet. Tillsammans med Riksbanken och Sergel Plaza bildar Trollhättan en helgjuten 1970-tals miljö kring Brunkebergstorg.

Gallerian fick samma sträckning som Norra Smedjegatan och utformades efter amerikanska förebilder av Malmqvist och Skoog. Själva Gallerian har förändrats ett par gånger men har såsom företeelse och den första i sitt slag i staden bedömts äga ett särskilt kulturhistoriskt värde (grön). Kontoret ritade också Trollhättan 31 med fönsterbröstningar av glas som violetta våningsband i en välstuderad och karakteristisk gestaltning. Byggnaden som uppfördes 1975 har i huvudsak bibehållit sitt uttryck trots förändringar i de nedre våningarna där exempelvis arkaden byggts igen. Byggnaden har ett särskilt kulturhistoriskt värde (grön).

Trollhättan 33, Swedbanks huvudkontor, ritades av Boijesen-Efvergren-gruppen och invigdes 1977. Kontorsbyggnaden har en genomarbetad utformning med arkad mot Brunkebergstorg och har också interiörer av hög klass. Byggnaden har ett särskilt kulturhistoriskt värde (grön).

Trollhättan 29 ritades av VBB. När huset var färdigställt 1976 flyttade Investeringsbanken in i huset. I senare tid har den ursprungliga öppna arkaden mot Hamngatan byggts igen men fasaden i övrigt är bevarad. Byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde (gul).

Trollhättan 30 uppfördes efter ritningar av VBB med Åhléns som byggherre i mitten av 1970-talet. Den ursprungliga arkaden i bottenvåningen har byggts igen

men fasaden i övrigt har inte förändrats. Byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde (gul)

Trollhättan 32 ritades av Boijesen–Efvergren–gruppen 1974. Byggherre var Stockholms Gemensamma Byggnadsaktiebolag. Förändringar har skett i bottenvåningen och entréerna men är bevarad i de övre våningarna. Byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde (gul).

Förvaltningens synpunkter

Planens föreslagna omdaningar innebär en stor förändring och en påtaglig skalförskjutning i ett av Citys mest centrala lägen. Den utan motsvarighet mest betydelsefulla byggnaden vid Brunkebergs torg, Riksbanken, kommer inte längre att dominera torget. Byggnaderna i kv. Trollhättan har delvis hög kvalitet i form och uttryck men kan beträffande verkshöjd inte mätas med Riksbanken. En höjning med 3 våningar av kvarteret Trollhättan kommer att förminska Riksbanken och förrycka torgrummets proportioner. Med påbyggnaderna kommer Riksbankens takfotshöjd som överensstämmer med Slottets höjd, att överstigas med mer än tio meter.

Även bebyggelsen på motsatta sidan av Regeringsgatan, särskilt fastigheten Spektern 13 som har en stark karaktär, kommer att påverkas av att grannen höjs med tre våningar, därtill i ett spektakulärt formspråk. Denna höjning och utformning kommer också på ett olyckligt sätt att konkurrera med Kulturhusets fasad i vyn längst Hamngatan. Höjningen av Trollhättan 29 ger också Kulturhuset en mindre framträdande roll i stadsrummet.

Stadsbilden kommer att påverkas markant. Från vissa punkter kommer taklandskapet att överstiga Slottets balustrad som i tidigare planering varit ett riktmärke. Jakobs kyrka kommer bara att sticka upp över den nya nivån med tornets översta del och höghusen, trumpetstötarna, bara höja sig någon våning över den nya nivån.

Kulturförvaltningen önskar att hela skalförskjutningen i innerstaden skulle illustreras samtidigt, Hästen, Orgelpipan, Waterfront etc. för att visa vad som sammantaget kommer att hända med stadens siluett. Hur kommer detta att påverka riksintresset Stockholms innerstad? Förvaltningen menar att detta kommer att påverka både stadsbilden, siluetten och närmiljön på ett negativt sätt.

De stora påbyggnaderna innebär också förvanskning av arkitekturen och takutformningen för de särskilt kulturhistoriskt värdefulla fastigheterna 31 och 33 och kan inte anses varsamt för övriga fastigheter

Förändringen av fasaden med inbyggnad av arkaden på Trollhättan 33, Swedbanks hus skulle innebära en förvanskning. Arkaden bör även fortsättningsvis vara öppen. Den är tidstypisk och är den enda som fortfarande är öppen i kvarteret. Den tillhör idag det offentliga rummet och är en fortsättning av torgrummet. Där arkaderna redan har byggts in har inte detta tillfört gaturummet några positiva egenskaper, tvärtom. Övriga förändringar av fasaden med glasade ”burspråk” är helt främmande och skulle också medföra en förvanskning av den välgestaltade och tidstypiska arkitekturen.

Kulturförvaltningen ser möjligheter till vissa förändringar i kvarteret. Länkbyggnader och infill som föreslås kan sannolikt utföras utan påtaglig förvanskning av de kulturhistoriska värdena, givetvis inte högre än den befintliga bebyggelsen. Den föreslagna länkbyggnaden mellan Trollhättan 32 och 33 Swedbanks hus bör om den uppförs dras tillbaka så att gavelfasaden på Swedbanks hus med det accentuerade hörnet hålls fritt. Det s.k. Plusset mellan Trollhättan 30 och 31 är lite svårt att förstå i illustrationerna men kan sannolikt också göras liksom entrébyggnaden mot Hamngatan och infillet vid Jakobsgatan.

En viss utbyggnad på gårdarna bedömer förvaltningen också som möjliga ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Gårdarna är helt slutna och tillhör inte det offentliga rummet.

Själva Gallerian omgestaltas än en gång. Endast en mindre del av Gallerian kommer även fortsättningsvis att få dagsljusbelysning. Kulturförvaltningen beklagar att Gallerians ursprungliga gestaltning inte längre finns men ser inte att den nuvarande utformningen har ett sådant värde att den inte kan förändras ännu en gång.

Kulturförvaltningen avstyrker föreliggande detaljplaneförslag eftersom de negativa konsekvenserna för de kulturhistoriska värdena, stadsbilden, närmiljön och de enskilda byggnaderna blir alltför omfattande.

Bilaga: Plankartan, Illustrationer ur samrådshandlingarna, utdrag ur den kulturhistoriska klassificeringskartan. Samtliga samrådshandlingar finns på www.stockholm.se/detaljplaner